

Bijlage bij agenda Verenigingsraad vr44, punt 3

Jaarverslag van de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Weer- en Sterrenkunde (KNVWS) over het jaar 2003

Inleiding

De KNVWS telde eind 2003 1555 Zenitabonnees, een getal dat overlapt met de 3708 lidmaatschappen, 2241 van afdelingen en 1467 van werkgroepen (met enige interne overlap). Aan Eric Limburg werd de Van der Biltprijs toegekend.

De KNVWS verloor door overlijden de heren Jan Tegel, Johannes Klaassen, Jan van den Elshout, Thomas de Wit, Tom de Groot, Jan Zweers en Machiel Alberts.

Bestuur

A.H. van der Brugge en J.A. de Boer werden voor vier jaar herbenoemd. H.G.J. Rutten (bestuurslid werkgroep Sterbedekkingen en afdeling Venlo) werd benoemd in de vacature Bril. M.L. Vonk beëindigde zijn bestuurslidmaatschap. M.R. Haas (bestuurslid JWG) werd voor vier jaar in het bestuur benoemd.

De samenstelling van het bestuur was in 2003: dr. H. Olthof (voorzitter) drs. J.A. de Boer (secretaris), drs. L.J. Postma RA (penningmeester), H.G.J. Rutten (vertegenwoordiger "kleine" werkgroepen, vanaf 21 juni), A.H. van der Brugge (consul voor de afdelingen), prof.dr. W. de Graaff (lid), N.J.J. de Kort (publiciteit), J. Kuiper (weerkunde), M.L. Vonk (Jongerenwerkgroep tot 21 juni), M.R. Haas (Jongerenwerkgroep vanaf 21 juni).

Vertegenwoordiging KNVWS in het bestuur van de stichting "De Koepel"

Prof.dr. W. de Graaff (voorzitter), drs. L.J. Postma RA (penningmeester).

Afdelingen en werkgroepen

De KNVWS omvatte 32 afdelingen (Alkmaar, Amersfoort, Amsterdam, Apeldoorn-Deventer-Zutphen, Arnhem, Breda, Delft, Den Bosch, Den Haag, Den Helder, Dongemond, Dordrecht, Eindhoven, Friesland, 't Gooi, Gouda, Groningen, Leiden, Midden-Limburg, Nijmegen, Noord-Drenthe, Rotterdam, Spijkenisse, Tilburg, Twente, Utrecht, Venlo, Oostelijk West-Friesland, Zaanstreek, Zuid-Drenthe, Zuid-Limburg, Zwolle) en 10 werkgroepen (Astrofotografie, Jongerenwerkgroep, Kometen, Leidse Sterrewacht, Maan en Planeten, Meteoren, Sterbedekkingen, Sterrenkunde en Computer, Veranderlijke Sterren, Zon).

Afdelingen Arnhem, Dordrecht en Breda bestonden 60 jaar. Zwolle vierde dat ook vast (oprichting 1944).

Leden

Op 5 februari overleed Jan Tegel, 90 jaar oud. Hij was voorzitter van Afdeling Amsterdam van 1978-1986 en sinds 1986 erelid van de afdeling.

Op 78-jarige leeftijd overleed Johannes Klaassen, grote voorvechter van het MACRO-center Amsterdam dat in 1993 opging in de Volkssterrenwacht Amsterdam, samenwerkingsverband van MACRO, en uit de KNVWS de Afdeling Amsterdam en de JWG. In Memoriam in De Amsterdamse Cluster maart 2004, pag. 5.

In het voorjaar overleed Jan van den Elshout, Afdeling Breda.

Thomas de Wit, Afdeling Groningen, overleed in april.

Tom de Groot, erelid, overleed 14 oktober, 78 jaar oud. Twintig jaar diende hij de vereniging als bestuurslid, onder andere als voorzitter. Hij was redacteur, later hoofdredacteur van Hemel en Dampkring. In Memoriam in Zenit december 2003, 555.

In het najaar overleed Jan Zweers, oud-secretaris van Afdeling Zwolle.

Machiel Alberts, vanaf de oprichting lid van Afdeling Alkmaar (20 jaar penningmeester) en Werkgroep Meteoren (erelid), ontving de Van der Biltprijs 1974, overleed 19 november, 94 jaar oud. Zijn naam is verbonden aan planetoïde 10646 Machielalberts. In Memoriam in Zenit januari 2004, 36, Metius Magazine 160, januari/februari 2004, pag. 4 en Meteor februari 2004, pag. 7.

Dit jaar was A. Mak 70 jaar lid (tegenwoordig erelid) van de vereniging (Zenit april 2003, 170, en Hemel en Dampkring februari 1933). Het Zenitartikel meldt verder dat G. Comello in 2002 17544 schattingen aan veranderlijke sterren deed en daarmee nummer één is op de lijst van The American Association of Variable Star Observers.

Eind 2003 waren er 1555 Zenitabonnees binnen de KNVWS. Uit opgaven van betrokken besturen van afdelingen en werkgroepen volgt een aantal van 3708 lidmaatschappen (waarvan 810 junior) binnen de KNVWS. Dat aantal overlapt met de Zenitabonnees, en een deel van de leden heeft meerdere lidmaatschappen.

Een meerjarenoverzicht:

jaar	KNVWS-Zenit-abonnees	abonnementsprijs Zenit inclusief donatie €	waarin donatie €	aantal lidmaatschappen in afdelingen en werkgroepen
1999	1834	46,51	2,27	3947
2000	1713	46,51	2,27	3795
2001	1723	50,--	2,25	3753
2002	1646	50,--	2,50	3695
2003	1555	50,--	2,50	3708

Verenigingsraad

De Verenigingsraad kwam eenmaal bijeen, op 21 juni in Utrecht.

Landelijke bijeenkomsten

Op 26-27 april werd de 87e amateur-bijeenkomst gehouden te Roden, en op 1 en 2 november de 88e amateur-bijeenkomst te Tilburg.

26 april - 10 mei ging een groep onder leiding van Rutten en Spaninks op excursie naar La Palma en Tenerife, o.a. naar de Dutch Open Telescope, Zenit november 2004, 508. Een initiatief van de Werkgroep Zon en Afdeling Venlo.

Op 4 oktober werd het Symposium "Met het oog op de aarde" in Utrecht gehouden, in samenwerking met SRON en KNMI. Sprekers: dr. Rob van Dorland, ir. Hans Roozkrans (KNMI, Utrecht), dr. Radboud Koop (SRON, Utrecht) en prof.dr. Hans Oerlemans (IMAU, Utrecht). Er waren 198 betalende deelnemers (leden € 15, junioren € 10, anderen voor € 25). Het programma stond in Zenit juli/augustus 2003, 338 en de voordrachten werden gepubliceerd in Zenit mei 2004.

Bestuurlijk overleg was er op de regiobijeenkomsten 25 januari 2003 in Zwolle en 15 februari in Rotterdam, en op het werkgroepenoverleg 13 december in Leiden.

Van der Biltprijs 2003

De prijs is toegekend aan Eric Limburg voor zijn werk aan software voor sterbedekkingen. De overwegingen zijn gepubliceerd in Zenit november 2003, 506 en december 2003, 555.

Sterrengids

De Sterrengids 2003 schenkt speciale aandacht aan Fomalhaut, Lichthinder en de Bortle-schaal, en de ringvormige zonsverduistering van 31 mei in Schotland en IJsland, in Nederland partieel zichtbaar. Een bijzondere gelegenheid is het 25-jarig bestaan van de Zonnewijzerkring (aprilnummer).

Voor de jeugd en voor beginners verscheen "Sterren en Planeten 2003".

Zenit

De zon was onderwerp van verschillende artikelen. Een artikel over de stormvloed van 1953 constateerde dat ook belangrijk hogere stormvloeden tot de statistische mogelijkheden behoren (februari). De gerestaureerde Sterrenwacht Sonnenborgh prijkt in het maartnummer, samen met het minder fortuinlijke Mount Stromlo (Australië) waar bosbranden veel schade veroorzaakten. Een artikel Bosbranden en weer volgde in oktober. In mei (p. 236) lezen we meldingen van skybeamers in

Nederland, een enkeling geniet er van, de meerderheid vindt het niets. De redactie krijgt veel vragen. In juni lezen we dat internet kan helpen, maar dat men niet altijd handig "vraagt". Internet was vaker onderwerp, en in november zien we ook wat slechte sterrenkunde is. Juli – september besteden aandacht aan resultaten van en plannen voor weer- en sterrenkunde inclusief ruimteonderzoek in Nederland. In juli/augustus ook ideeën over de toekomst van de KNVWS van de voorzitter. Het novembernummer (504) besteedt aandacht aan het overlijden van onze bekende zuiderbuur Armand Pien. De maandelijkse weerrubriek besprak in november windhozen in Nederland. Amateurs Actief toonde foto's van poollicht, de maan, rookkring van een vulkaan, een droomresultaat van ccd camera Dream Machine van J. Suurmond, de Mercuriusovergang van 7 mei en van de partiële eclips van 31 mei. De doe-het-zelver leerde ook over de bouw van een protuberansenkijker (oktober).

Beleid van het bestuur

Het bestuur koos voor een aanpassing van het logo aan het predikaat Koninklijke met een K in dezelfde lettergrootte voor de afkorting NVWS.

Het KNVWS-bestuur kende de volgende projectsubsidies toe. Aan de JWG € 400 voor de Kijkerbouwwerkgroep, en € 343 in verband met drie jaar aanvullende huur op Sonnenborgh, aan het amateurweekend in Tilburg € 568 als garantie (er bleek slechts € 270 nodig).

Het bestuur beheert ook de stichting Van Leeuwen Boomkamp Fonds. Het Fonds subsidieerde de Stichting Meteoren (t.b.v. Werkgroep Meteoren) met € 1560 voor de tweede van de besturing van 5 camera's voor een all sky netwerk.

Voorzitter had overleg met de Nederlandse Astronomen Club over sprekers voor de vereniging. Samen met het Landelijk Platform Lichthinder wordt naar mogelijkheden van lobby tegen lichthinder gezocht. Het bestuur streeft naar samenwerking met verwante organisaties in Nederland en de buurlanden.

Uit de jaarverslagen van afdelingen en werkgroepen

Op het moment van samenstellen van dit verslag waren van 19 afdelingen en 8 werkgroepen jaarverslagen over 2003 ontvangen.

Nationale Sterrenkijkdagen 7-9 maart

In **Alkmaar** vielen de dagen letterlijk in het water. Ondanks bewolking in **Breda** toch goed geslaagd door uitleg met boeken en computer (80). **Den Bosch** was twee avonden in De Biechten, de eerste helder. **Tilburg** werkte samen met de sterrenwachten Orion en De Tiendensprong (370), **Eindhoven** met de Dr. A.F. Philips Sterrenwacht, **Leiden** met de **Werkgroep Leidse Sterrewacht**. Ook **Noord-Drenthe**, **Groningen** (65), **Rotterdam** (20) en **Twente** ontvingen publiek.

Gedeeltelijke zonsverduistering 31 mei

Bij zonsopkomst in verschillende plaatsen in Nederland was de eclips ongeveer maximaal (er iets voor in het noordoosten en er iets na in het zuidwesten). Veel leden gingen vroeg uit de veren om dat waar te nemen. Leden uit **Tilburg** brachten de nacht door op een dijk aan de Oosterschelde.

Nationale Wetenschapsdag 19 oktober

Eindhoven werkte net als bij de sterrenkijkdagen. **Leiden**, "LEO" van de **Jonverenwerkgroep** en de **Werkgroep Leidse Sterrewacht** werkten mee met de Universiteit Leiden in de Sterrewacht Leiden (700 belangstellenden).

Cursussen

Alkmaar werkte voor cursussen samen met de Volksuniversiteiten Alkmaar (20 cursisten) en Castricum (19) en gaf zelf een cursus sterrenkunde (2x20). Verder waren er cursussen van **Arnhem** (Sterrenkunde voor beginners, 23), **Leiden** (Vervolg cursus Praktisch Waarnemen, 12; Kosmologie, 18), **Noord-Drenthe** met Volksuniversiteit Zuidlaren (Sterrenkunde voor beginners, 10). **Werkgroep Meteoren** werkte mee aan een cursus over meteoren en meteorieten van De Koepel. De **Jongerenwerkgroep** gaf een beginnerscursus in Leiden die 30 halfjaarleden opleverde.

Open dagen e.d.

Dordrecht hield 14 maart een publiekswaarneemavond waarop de 15 cm refractor voor het eerst in verenigingsverband werd ingezet. In september hield **Tilburg** Mars-waarneemavonden (200 bezoekers).

Andere activiteiten

Zwaartepunt op bijeenkomsten van afdelingen en werkgroepen zijn de vele lezingen. **Alkmaar** wist meer niet-leden dan ooit te bereiken met de lezingen (45% van het bezoek). De afdeling maakte een herstart met een werkgroep Theoretische Weer- en Sterrenkunde die onder andere nieuwsfeiten bespreekt en de jongerenclub M111 is wekelijks actief, vaak worden krantenartikelen besproken. De Alkmaarse projectgroep Afstand Bestuurbare Telescoop kon aan het werk met subsidie van het Prins Bernhard Fonds (€ 2300), een eerste versie werd gedemonstreerd. De zestigjarige afdeling **Arnhem** zag stijgend bezoek, 1/3 deel belangstellende toehoorders. **Breda** deed waarnemingen in Sprang-Capelle en bezocht de sterrenwacht van Melle, Duitsland, en onderweg verschillende Nederlandse volkssterrenwachten. **Delft** had een excursie naar Astron in Dwingeloo en Westerbork. Het hoogste bezoekersaantal had het onderwerp Navigerende dieren (zoals vogels). **Den Bosch** zet wetenswaardigheden nu op een eigen website. Veel leden volgden 7 mei de overgang van Mercurius over de zon. De zestigjarige afdeling **Dordrecht** nam de tweede verenigingskijker in gebruik (15 cm refractor, belangeloos gebouwd door Andries Boot). Haar jaar begon met een heldere, koude nieuwjaarsreceptie/waarneemavond, ook de heldere jubileumavond met buffet werd met waarnemen afgesloten. Er waren nog acht waarneemavonden en een excursie naar het Universiteitsmuseum Utrecht (tentoonstelling "Wat een ruimte"). Een achtdaagse Astrovakantie ging naar Grand Champs, Frankrijk. In **Friesland** startte een speciale waarnemingsgroep en er staat weer een JWG-afdeling in de steigers. **Eindhoven** had verdere groei van het bezoekersaantal, bijvoorbeeld 53 voor de lezing Het woeste leven van zware sterren. **'t Gooi** nam een vernieuwde website in gebruik, ontworpen en onderhouden door een van de leden. De afdeling heeft een goede samenwerking met Gooister, afdeling van de **Jongerenwerkgroep**. **Groningen** heeft met 2/3 van de leden een goede opkomst, veel werk wordt gestoken in de organisatie van de jaarlijkse amateurbijeenkomst in Roden. In **Leiden** kwamen onderwerpen aan de orde van oog tot VLT en van Babylon tot computersimulatie. **Noord-Drenthe** schafte een afdelingsbeamer aan voor de vele lezingen. De **Rotterdamse** bijeenkomsten varieerden van gezellige oliebollen- of contactavonden tot waarneemavonden en "Meetkunde en sterrenkunde". De excursie ging naar het Universiteitsmuseum Utrecht en in Lochem was een waarneemweekend. In **Tilburg** verzorgden eigen leden 9 van de 11 bijeenkomsten en hield ook een gastronomische avond. De excursie ging naar Duitsland: radiosterrenwacht Effelsberg, planetarium Bochum en Walther Hohmann sterrenwacht. Een speciale jeugdexcursie ging naar sterrenwacht Mercurius. **Twente** organiseerde wel 25 avonden, waaronder een mooie over Russische ruimtevaart. Utrecht organiseerde een deel van de lezingen samen met het Natuurkundig Genootschap. **Venlo** zag een sterk toegenomen interesse om zelf met een telescoop allerlei hemelverschijnselen te bekijken of te fotograferen. De afdeling ging driemaal op excursie, naar het Natuurhistorisch Museum Maastricht en Geulhemmer grotten (grenslaag van de dinosauriërcatastrofe), naar de Astronomische Tausch und Trödel Treff, Essen, en met Werkgroep Zon naar Europese sterrenwachten op La Palma en Tenerife. De Perseïdenavond was helder met volle maan, genoten werd van de barbecue en van deep sky objecten. **Zaanstreek** beluisterde lezingen over onderwerpen variërend van belangrijke waarneemfaciliteiten tot theorie over gravitatielenzen. **Zwolle's** waarneemgroep komt maandelijks bijeen, door ongunstig weer veelal met lezingen door eigen leden.

De werkgroepen: De gebruikelijke zomerkampen van de **Jongerenwerkgroep** hadden veel succes, twee voor jongeren in juli en een voor ouderen in augustus. Bijzondere kampen waren het Stonehengekamp naar o.a. Stonehenge en Greenwich en het kamp tussen Kerst en Oud en Nieuw. JWG-afdeling Amersfoort breidde uit, maar Amsterdam stopte helaas. De **Werkgroep Leidse Sterrewacht** was actief met onderhoudswerk aan de instrumenten, rondleiden en zelf waarnemen. De leden van **Kometen** stuurden 36 foto's in, van C/2002 T7 (LINEAR) en 2P/Encke. Van deze kometen en van vijf andere deden 125 helderheidsschattingen, toppers waren C/2002 V1 (NEAT) en C/2002 Y1 (Juels-Holvorcem). Voor **Maan en Planeten** was de Marswaarneemactie belangrijk (28 augustus dichter bij dan ooit). Beelden van de planeet werden ondermeer met webcams vastgelegd. De Leoniden waren een belangrijk onderwerp op de bijeenkomsten van **Meteoren** in sterrenwacht Halley, Hees en ESTEC, Noordwijk. Voor waarneming van radioreflecties aan meteorsporen bleek de 50 MHz band beduidend beter dan 144 MHz. Het all sky videocameraproject werd gepresenteerd op de

International Meteor Conference in september. **Sterbedekkingen** nam minder bedekkingen door de maan waar, maar een groeiend aantal door planetoïden. Voor de Lunar Occultation Workbench software is veel interesse. De download webpagina had 7585 bezoekers. Wel minder dan in 2002, maar er was ook geen nieuwe versie. Leden deden tijdwaarnemingen aan de Mercuriusovergang over de zon van 7 mei. Leden van **Veranderlijke Sterren** deden 14206 waarnemingen, vrij uitgebreid werd nova V475 Scuti waargenomen. Leden van **Zon** deden 2298 zonnevlekkenwaarnemingen, maakten dagelijks magnetogrammen en 914 tekeningen en foto's, en 1 lid mat dagelijks radiostraling (excursie zie bij Venlo).

J.A. de Boer, secretaris
16 juni 2004